

ДЕТСКА ГРАДИНА „ЧАЙКА“

Бургас, к/с „Меден рудник“, зона А, до бл.427
тел: 0885527019; 853 717; email: info-200285@edu.mon.bg

УТВЪРЖДАВАМ:
Марияна Димитрова
в.и.д. Директор

МЕХАНИЗЪМ ЗА ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА ТОРМОЗА И НАСИЛИЕТО В ДЕТСКА ГРАДИНА „ЧАЙКА“

За учебната 2026/2027г.

Приет на Педагогически съвет с протокол №1 от 16.09.2026г.

ВЪВЕДЕНИЕ И ЦЕЛ НА НАСТОЯЩИЯ ДОКУМЕНТ

Настоящият документ е изготвен на база механизма за противодействие на тормоза и насилието в институциите в системата на предучилищното и училищното образование, утвърден със заповед № РД 09 – 5906/28.12.2017 г. на министъра на науката и образованието, който е разработен от работна група в Министерството на образованието и науката с участието на представители на Министерството на труда и социалната политика, Агенцията за социално подпомагане, Държавната агенция за закрила на детето, Националната мрежа за децата, фондация „Асоциация Анимус“ и УНИЦЕФ – България. Документът има за цел да очертае рамките на единен механизъм за противодействие на тормоза, който да подпомогне детските градини в техните усилия за справяне с това явление с цел създаване на сигурна образователна среда.

Въвеждането на общ механизъм за противодействие на тормоза се налага от разбирането, че реален напредък в справянето с насилието може да бъде постигнат само в резултат на прилагането на последователна и целенасочена политика, която се споделя и

следва от цялата общност в детската градина и се подкрепя от всички отговорни институции. Подобна политика е необходимо да включва мерки и дейности за превенция и намеса, както и разписани механизми и отговорности за действие в ситуации на насилие. Тези елементи са подробно разгледани в настоящия документ.

Документът се състои от две основни части – алгоритъм за прилагането му и приложения. В първата част се разясняват понятията „насилие” и „тормоз”, видовете поведение, които те включват, както и белезите, по които да бъдат разпознати. Тази част е информативна и с нея трябва да бъдат запознати всички служители в детската градина.

Във втората част на документа се разглеждат задължителните елементи на политиката в детската градина за противодействие на тормоза. В тази част се разясняват дейностите по превенция и интервенция (реакция), които се осъществяват на равнище детска градина и на равнище група, включването на родителите като неизменен участник в процеса на превенция и на интервенция, както и се очертават основните ресурси, които детската градина и съответно Министерство на образованието и науката трябва да осигурят, за да може ефективно да се противодейства на насилието.

Приложенията към основния документ дават практически насоки за това как

да се провежда оценката, как да се осъществяват дейностите на ниво група, как да се подаде сигнал към други служби или услуги при възникване на по-сериозни ситуации с оглед на причинената вреда и последиците за живота и здравето на децата.

Алгоритъмът за прилагане на механизма разписва конкретни задачи и съответните им срокове с оглед на реализирането на дейностите по настоящия механизъм.

1. ИЗМЕРЕНИЯТА НА НАСИЛИЕТО И ТОРМОЗА В ДЕТСКАТА ГРАДИНА

Какво е насилие?

В България в официална употреба е дефиницията на понятието „насилие“, дадена в параграф1, т. 1-5 от допълнителните разпоредби на Правилника за прилагане на Закона за закрила на детето..

Насилие над дете е всеки акт на физическо, психическо или сексуално насилие, пренебрегване, търговска или друга експлоатация, водеща до действителна или вероятна вреда върху здравето, живота , развитието или достойнството на детето, което може да се осъществява в семейна ,училищна и социална среда.

Физическо насилие е :причиняване на телесна повреда, включително причиняване на болка или страдание, без разстройство на здравето”.

Психическо насилие са: всички действия, които могат да имат вредно въздействие върху психичното здраве и развитие на детето, като подценяване, подигравателно отношение, заплаха, дискриминация, отхвърляне или други форми на отрицателно отношение, както и неспособността на родителя, настойника, попечителя или на лицето, което полага грижи за детето, да осигури подходяща подкрепяща среда”.

Сексуално насилие и злоупотреба над дете според определението на СЗО е „участието на дете в сексуални действия, които той или тя не разбира напълно и за които не е в състояние да даде информирано съгласие, или за които детето не е подготвено от гледна точка на развитието си и не може да даде съгласие, или които са в нарушение на законите или социалните табу на обществото.

Пренебрегване е неуспехът на родителя, настойника и попечителя или на лицето, което полага грижи за детето, да осигури развитието на детето в една от следните области: здраве, образование, емоционално развитие, изхранване, осигуряване на дом и безопасност, когато е в състояние да го направи.

Насилието може да бъде от възрастен към дете, между деца и от дете към възрастен.

Какво е тормоз?

Тормозът е специфичен вид насилие сред децата и е сред най-неуловимите форми на агресивно поведение и насилие. Но не всеки акт на насилие е тормоз. Тормозът между

връстници е групов феномен. Случаите на тормоз се извършват в групова среда, в присъствието на други връстници и в отсъствието на възрастни. Професор д-р Дан Олвеус определя тормоза като „повтарящи се във времето негативни действия от страна на един или повече деца, когато някой умишлено причинява или опитва да причини травма или дискомфорт на друго дете чрез физически контакт, чрез думи или по друг начин.“

Тормозът, независимо от това как се упражнява, е много сериозно, оставящо травматични следи действие, защото тормозеният не може да се защити със собствени усилия. Тормозът не спира от само себе си, без външна намеса.

Ключови в разбирането за тормоза са следните характеристики:

1. злонамерена проява, която има за цел да нарани или унижи дете;
2. извършва се от позиция на силата, като едната страна използва доминиращата си позиция, за да нарани другата физически или психически, да я унижи или изолира от социалния живот;
3. повтаря се многократно във времето, а не е еднократен и изолиран акт на агресия.

Проявите на тормоз могат да бъдат описани като:

Физически тормоз – например, блъскане, щипане, разрушаване, удряне, нанасяне на болка, спъване, затваряне в някое помещение;

Вербален тормоз – словесни изрази, които имат за цел да унижат и оскърбят детето на база раса, пол, религия, сексуалност, увреждане или друго, с което се подчертава различие от останалите. Включва подмятания, подигравки, унижение, заплахи, обиди;

Психически тормоз – например, подмятане, подиграване, закачане, омаловажаване, заплахи, изнудване, повреждане на имущество, кражба и хвърляне на вещи, заплашителни погледи, неприятелско следене;

Социален тормоз – например, избягване, игнориране, изключване от дейността, одумване и разпространение на зловни слухове, натиск върху другите да не влизат в приятелски отношения с децата, обект на тормоз, изолиране;

Сексуален тормоз – представлява всяка форма на нежелано словесно, несловесно или физическо поведение със сексуален характер, имащо за цел или водещо до нахърняване на

достойнството на лицето, и по-специално създаване на смушаваща, враждебна, деградираща (принизяваща), унизителна или обидна обстановка. Включва измислянето на сексуализирани прякори или имена, коментари за външността на някой и подигравки със сексуално значение, неподходящо докосване, бележки и надписи със сексуално съдържание и т.н. до по-екстремни форми на нападане и насилие.

„Кибер насилие“ и „Кибер тормоз“ - насилие и тормоз, които се осъществяват в дигитална среда чрез дигитални устройства .Тормозът може да се случва както във физическата среда, така и във виртуалната среда (кибертормоз).

Бурното развитие на електронните комуникации през последните години доведе до нарастване на проявите на насилие, които се извършват чрез интернет или мобилен телефон. Тук спада разпространяването на: - обидни, заплашителни и подигравателни текстови съобщения по мобилен телефон, електронните средства за комуникация или в социалните мрежи; разпространяване на материали, които уронват достойнството на детето или го унижават: снимането на детето с мобилен телефон и свободното разпространяване на снимки или видеозапис в интернет или по други канали без негово съгласие, кражба на самоличност, разпространение на слухове в социалните мрежи др. Един от признаците, че дете може би е жертва на кибертормоз, е рязката смяна на настроението и поведението му при използване на интернет или при получаване на обаждане по мобилен телефон – например детето става мълчаливо и боязливо.

Конкретни примери, както и разграничаването на нивата на различните форми на тормоз с оглед причиняване на различна по степен вреда, са представени в Таблица 1. Класификация на формите на тормоз и предприемане на съответни действия.

Физическият тормоз е формата, която възрастните най-често забелязват и затова често мерките за справяне обикновено са насочени именно към нея.

Психическия и социалният тормоз по- трудно могат да бъдат установени тъй като те не са така видими, а и децата, от своя страна, нямат нагласата да споделят с възрастните за своите преживявания. В много случаи социалният и психическият тормоз, като обидните думи и прякори, социалното изолиране и други се подценяват и считат за нормална част от процеса на социализация и израстване на децата. Тормозът, независимо от това как се упражнява, е

деструктивен и опасен вид насилие. Следователно усилията за справяне с насилието от деца над деца в детската градина трябва да бъдат насочени към всички проявления на това явление, а не само към неговите физически форми.

Разпознаването на физическото насилие включва следните физически и поведенчески показатели:

- различни по вид и цвят натъртвания, включително синини, постоянни или чести червени петна, включително от пръсти, насинени очи, следи от ухапване;
- неправдоподобни или объркани обяснения за травмите, включително едносрични отговори;
- безпокойство и крайности в поведението - от агресивност до пасивност;
- лоша представа за себе си
- децата смятат, че са заслужили насилието;
- прекалена отстъпчивост на детето и оставяне без протест да се прави каквото и да било с него;
- влошаване на здравословното състояние, което включва прилошавания, главоболие, отпадналост;

Разпознаването на психическото насилие включва следните физически и поведенчески показатели:

- детето може да стане затворено и изолирано, да не желае да контактува с връстниците си;
- агресивно поведение и/или поведение, насочено към привличане на вниманието, упорито непослушание, самонараняване;
- внезапни избухвания, които са необичайни за възрастта или за нивото на развитие на детето;
- бягане и криене;
- загуба на доверие, неучастие в общите занимания в детската градина, ниска самооценка;

- психосоматични симптоми.

Разпознаването на сексуалното насилие включва както изброената по-горе симптоматика, така и различни прояви на сексуализирано поведение (имитация на сексуален акт, разголване, използване на език, свързан със сексуални действия и т.н., които са нехарактерни за съответната възрастова група деца).

ПОЛИТИКА ЗА ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА ТОРМОЗА В ДЕТСКАТА ГРАДИНА

Цялостната политика за противодействие се реализира на равнище детска градина и на равнище група, като на всяко едно от тези равнища се осъществяват дейности по превенция и интервенция /реакция/.

Превенцията на насилие и тормоз включва комплекс от мерки ,които имат за цел ограничаване и / или елиминиране на предпоставките и рисковите фактори, допринесли за насилието. Превенцията поставя приоритет върху дейностите на равнище група, например създаване на правила и отношения в групата, тематични дискусии, за обсъждане въпроси , които или смущават децата ,като по този начин се създава пространство за мислене и отработване на агресията чрез говорене, разиграване на ситуации, тяхното обсъждане и съответна(о осмисляне и развиване на нови умения и модели за ненасилствено отношение и поведение. Интервенциите включват отговора на институцията при възникнали ситуации на насилие и тормоз. Това са последователни действия и мерки , които целят спиране и разрешаване на възникнала вече ситуация на насилие, тормоз и се реализират като отчитат индивидуалните потребности на всяко дете, въввлечено пряко или косвено в ситуацията , като се прилага принципа на най- добрия интерес на детето.

Разработване на система от мерки за реализиране на сигурна образователна среда :

1.Създаване на координационен съвет с ясни функции и делегирани отговорности, който да отговаря за планиране, проследяване, координиране на усилията за справяне с насилието и тормоза. Съветът се ръководи от заместник директор или друг педагогически специалист, определен от директора и включва в състава си психолог, учители и родители.

2. Оценка на ситуацията

Оценката и анализирането на ситуацията са от значение за планирането на дейности за изграждане на сигурна образователна среда. Оценката съдържа описание на следното: До колко са запознати заинтересованите страни с темата за насилие и тормоз? Какви видове и форми на насилие и тормоз има в детската градина? Колко често те се проявяват? Къде са местата, на които се случват? Кои са участниците? Как се реагира до момента? Какво следва да се предприеме, за да бъде реакцията ефективна? Резултатите от оценката и наличието на проблем се предоставят от координационния съвет и се обсъждат на тематичен педагогически съвет, на който участие могат да вземат всички заинтересовани страни.

3.Изготвяне на план за превенция и интервенция на насилието и тормоза

Планът за изпълнение се изготвя и реализира от координационния съвет и се утвърждава от директора с продължителност от една учебна година. Планът включва описание на всички дейности по превенция и интервенция на ниво институция и ниво група и е индивидуален за всяка детска градина. В плана се очертават срокове и отговорности по изпълнение на дейностите по превенция и интервенция.

4. Планиране/ актуализиране на дейностите по превенция

Дейности по превенция на равнище институция:

- **Създаване и актуализиране на етичен кодекс на училищната общност**
- **Създаване на единни правила, които да станат част от правилника за дейността на институцията**
- **Внасяне на промени в Правилника на дейността на институцията при необходимост**
- **Запознаване на цялата общност с определението, проявлението и последиците от насилието и тормоза.**
- **Повишаване квалификацията на педагогическия персонал за превенция и справяне с насилието и тормоза.**
- **Информирание и актуализиране на информацията за наличните ресурси в общността – съществуващи услуги, програми за превенция и противодействие на насилието и тормоза в детската градина.**

Дейности по превенция на ниво група:

- Децата и учителите създават **правила за поведение в групата.**
  - **Обучителни дейности** и работа в групата, в които водеща роля има учителя. При работа на равнище група следва да се прилагат всички форми на групова работа , дискусии, решаване на казуси, ролеви игри , споделяне на опит, като се използват възможностите на учебната програма, теми от гражданското , екологичното, здравословното и интеркултурното образование. Целта е да се създаде пространство , в което да се говори открито за насилието и тормоза и се работи за формирането у децата на нагласи и социални умения за здравословно и не насилствено общуване, емпатия, толерантност и уважение към различията, решаване на конфликти и др.
  - **Основи теми могат да бъдат:**
    - 1.Правата на децата и отговорностите, които те създават по отношение на околните.
    - 2.Ценностите – какво са, какви могат да бъдат, как се проявяват в поведението, как се прилагат в ежедневието?
    3. Какво представлява насилието и тормозът разпознаваме ли ги, как можем и на кого да съобщим за случаи на насилие и тормоз?
    4. Какви са преживяванията на извършителя, последователите, потърпевшия и наблюдателите?
    5. Как се чувстваме, когато видим прояви на насилие и тормоз и какво да правим?
- Използване на подход, ориентиран към децата, , осигуряване на условия за участие на децата, които да станат помощници при реализирането на дейностите по превенция Провеждане на тематични родителски срещи.**

5. Дейности по интервенция

5.1. Дейности по интервенция на ниво институция задължително се включват в годишния план на дейността на институцията и се приемат на първия педагогически съвет за учебната година. **Включват:**

- **Водене на дневник със случаи и процедури за управление на информацията.** В дневника се описва следната информация: дата , група, вид на насилие и ниво, какво е предприето като действие , подпис на служителя.

На базата на вписаните ситуации координационния съвет извършва анализ и оценка на риска от продължаване на насилието и тормоза. Координационния съвет е отговорен за анализа и разпознаването на децата , които участват и се включват в ситуации на насилие и тормоз, без значение дали извършват проявите или са пострадали от насилието. Координационни съвет дава становище за индивидуална работа по случай с дете, което се намира в ситуация на риск по смисъла на Закона за закрила на детето. Предлага мерки и конкретни интервенции, които могат да бъдат индивидуални, групови и др. Координационния съвет дава становище и насочва детето към допълнителна подкрепа за личностно развитие на дете в риск. Дневника, се съхранява при психолога , а при липса на такъв специалист – при друг член на координационния съвет, определен от директора .

- **Инициране на работа по случай, включително насочване на случая към други служби.**

Индивидуалната работа по случай с дете се осъществява интегрирано от мултидисциплинарен екип. При становище от координационния съвет от детската градина за инициране на работа по случай или ако не се свика Координационен механизъм за взаимодействие при работа в случаи на деца жертва на насилие или в риск от насилие и за взаимодействие при кризисна интервенция ,психологът следва да иницира работа по случай с детето в детската градина.

Всеки служител в детската градина е длъжен при установяване на случай на насилие и тормоз незабавно да уведоми директора на институцията.

5.2. Дейности по интервенция на ниво група- отнася се до всички ситуации на насилие и тормоз .

- Обсъждане между децата и учителя на групата с цел изясняване на възникнал проблем, влиянието върху всички участници и свидетели, последствията , както и възможните решения.
- Съвместни действия между учител и психолог / педагогически съветник и включване на външни специалист.
- Използване на посредник при разрешаване на конфликти.

- Провеждане на тематична родителска среща.

6. Работа с родители

Включването на родителите е важна част от реализирането на цялостната политика и важно условие за нейната ефективност. Партньорството с родителите е необходимо както в случаи на превенция, така и в случаи на интервенция. Във всички случаи е необходимо родителите на участващите в ситуацията на насилие и тормоз деца да бъдат уведомени за случилото се, както и за предприетите действия за разрешаване на ситуацията.

Насоки към учителя за разговор с родителите:

- Добре е разговорът да бъде започнат от силните страни на децата и след това да се представи ситуацията
- Добре е останалите родители от групата също да бъдат информирани за ситуацията и предприетите действия с цел изясняване и сваляне на напрежението. По този начин се ограничават различни интерпретации и спекулации поради непознаване на ситуацията. Родителите трябва да бъдат информирани ,че критиките, обидите, и negliжирането на другото дете или децата от тяхна страна са недопустими и само ще задълбочат конфликта.
- Разговорът трябва да бъде проведен на подходящо място , в партньорски взаимоотношения, като се остави отворено пространство за споделяне на техните опасения и гледни точки. От разговора могат да бъдат изведени конкретни договорености- кой какво може да предприеме и какво се очаква като резултат. Конструктивно е учителят да дава конкретни препоръки на родителите. По преценка на учителя може да насочи родителя за консултации с психолог, или други специалисти при необходимост.

Насоки за работа с родители, които не съдействат:

В случай ,че родителите отказват да съдействат или по някакъв начин саботират действията на детската градина, учителят следва да се обърне към координационния съвет и случая да се обсъди .

7.Ресурсна обезпеченост.

7.1. Ръководството на институцията е необходимо да осигурява :

- ежегодно обучение на служителите по теми, свързани с насилието и тормоза;
- обучени специалисти за интервенция в ситуация на тормоз в институцията, а при липса на такива да се обърне към външни за институцията специалисти, които са обучени за интервенция в ситуация на тормоз;
- информация, материали по темата за насилието и тормоза в детската градина, информация за ресурси в общността и други.

7.2. Министерството на образованието и науката е необходимо да осигурява:

- Проучване на необходимостта от повишаване на квалификацията на педагогическите специалисти в областта на справяне с тормоза в образователните институции
- Обучение чрез включване на тематични области, свързани с насилието и тормоза в Националната програма за квалификация, посредством оперативни програми и др.

**ТАБЛИЦА 1. КЛАСИФИКАЦИЯ НА ФОРМИТЕ НА ТОРМОЗ И НАСИЛИЕ
И ПРЕДПРИЕМАНЕ НА СЪОТВЕТНИ ДЕЙСТВИЯ**

ПЪРВО НИВО – НИСКО НАРУШАВАНЕ НА ПРАВИЛАТА:

НИВО НА НАСИЛИЕ И ТОРМОЗ	ОТГОВОР НА ДЕТСКАТА ГРАДИНА	ДОКУМЕНТИРАНЕ	ПОСЛЕДОВАТЕЛНАСТ НА ПРОЦЕДУРИТЕ ЗА ИНТЕРВЕНЦИЯ
-Форми на физически тормоз са леко удряне, бутане, щипане, драскане, дърпане на коса, хапане или разрушаване на нечия собственост. -Форми на вербален тормоз са: подмятания, подигравки, унижения, заплахи, обиди, нецензурни/ неприлични коментари -Форми на психически тормоз са : омаловажаване, клюкарене, обиждане, осмиване -Форми на социален тормоз са : подмятане на коментари, подиграване, изключване от групови или съвместни дейности, фаворитизация/ предпочитания базиране на различие разпространяване на слухове.	На първо ниво, по правило се предприемат мерки от учителките на групата заедно с родител, като се предприема педагогическа работа- индивидуално , за група деца или за цялата група. При наличие на щети от материален характер – те се възстановяват. По изключение , ако насилственото поведение се повтаря, педагогическата работа не дава резултат, последствията са по – сериозни, ако се касае за насилие от страна на група към индивид или ако	Ситуациите от първо ниво не се регистрират	1.Верифициране на подозрение или откриване на ситуация на тормоз- подробно информирание за случилото се от всички участници. 2.Прекратяване на ситуацията и успокояване /интервенция към всички участници 3. уведомяване на родител 4. Консултации. Предприемане на индивидуални разговори с участниците. Мерки и действия от страна на учителите , пом. възпитателите на групата. Намиране на решение ,което удовлетворява страните

- Форми на сексуален тормоз са: показване на неприлични жестове и действия, вербален тормоз със сексуално съдържание, разпространение на истории и изображения със сексуален подтекст. - Форми на кибертормоз са: обидни обаждания , обидни съобщения (SMS, MMS, съобщения в социалните мрежи и др.)	едно и също дете бива тормозено нееднократно в ситуации, квалифицирани като първо ниво, то тогава следва да се предприемат действия предписани за ситуации от нива две и три.		6. Мониторинг на предприетите мерк и и действия

ВТОРО НИВО – ПОВТАРЯНЕ НА ЕДНИ И СЪЩИ НАРУШЕНИЯ НА ПРАВИЛАТА ИЛИ С ПО-СЕРИОЗНИ ПОСЛЕДИЦИ:

НИВО НА НАСИЛИЕ И ТОРМОЗ	ОТГОВОР НА ДЕТСКАТА ГРАДИНА	ДОКУМЕНТИРАНЕ	ПОСЛЕДОВАТЕЛНОСТ НА ПРОЦЕДУРИТЕ ЗА ИНТЕРМЕНЦИЯ
- Форми на физически тормоз са: шамаросване, удряне, стъпкване или късане на дрехи, ритане, обграждане, плюене, отнемане и разрушаване на нечия собственост, дърпане на нечий стол изпод него, дърпане на уши или коса. -Форми на вербален тормоз са: подигравки, отправени пред целия клас или група, публично унижение, обиди. - Форми на психически тормоз са : изнудване, заплашване - Форми на социален тормоз са: интригантстване, разпространение на слухове, публично отхвърляне и игнориране, не приемане, манипулиране и използване -Форми на сексуален тормоз са: сексуално докосване, показване на Порнографски материали, показване на интимни	На второ ниво, действията се предприемат от учителите на групата заедно с психолог, представител на координационния съвет , директор и задължително участието на родител. Ако присъствието на родител не е в най-добър интерес на детето например , би го наранил, застрашил безопасността му или би нарушил процедурата, директорът следва да се обърне към отделите за закрила на детето Координационният съвет прави оценка на риска и се инициира индивидуална работа по случай.	Ситуацията на тормоз може да се запише в дневник като тормоз и се предприеме работа по случай.	1.Верифициране на подозрение или откриване на ситуация на тормоз 2. Прекратяване на ситуацията и успокояване /интервенция към всички участници. 3. Уведомяване на родител, 4. Консултации 5. Мерки и действия- работа на координационния съвет: анализ на ситуациите от регистъра и предприемане на индивидуална работа по случай с дете в риск и тормоз. Разписване на индивидуална програма. 6. Мониторинг на предприетите мерки и действия. Несправедливо наказание, забрана за общуване,

части на тялото и сваляне на дрехи, подтикване или принуждаване към сексуални действия, заснемане на сексуални пози. -Форми на кибертормоз са: не поискано заснемане и разпространение на снимки, видео, злоупотреба с блогове, форуми, социални мрежи, заснемане без разрешение			отхвърляне и манипулация

ТРЕТО НИВО- ЗЛОУПОТРЕБА СЪС СИЛА, КАКТО И ПРИ ЕКСТРЕМНИ СИТУАЦИИ, В КОИТО СЪЩЕСТВУВА ОПАСНОСТ ЗА ЖИВОТА И ЗДРАВЕТО ИЛИ ЗА ТЕЛЕСНИЯ ИНТЕГРИТЕТ, ЗА КОЙТО И ДА ЕОТ УЧАСТНИЦИТЕ В СИТУАЦИЯТА

НИВО НА НАСИЛИЕ И ТОРМАОЗ	ОТГОВОР НА ДЕТСКАТА ГРАДИНА	ДОКУМЕНТИРАНЕ	ПОСЛЕДОВАТЕЛНОСТ НА ПРОЦЕДУРИТЕ ЗА ИНТЕРВЕНЦИЯ
- Форми на физически тормоз са: сбиване, задушаване, събаряне, причиняване на изгаряния и други наранявания, намушкване с остър предмет, провесване от прозорец или високо място, лишаване от храна, излагане на ниски и високи температури и заплашване с оръжие -Форми на вербален тормоз са: закани, заплахи, обиди, клевети, които накърняват сериозно достойнството, публично унижение и др. - Форми на психически тормоз са: сплашване, изнудване със сериозни заплахи, насилствено отнемане на пари и	На трето ниво , по правило, уведомяването на органите на полицията става незабавно от служителите на детската градина идентифицирал тормоза. Действията на ниво детска градина се предприемат от директора заедно с координационния съвет със задължително участие на родител и компетентни власти, организации и здрави и социални центрове, отдел закрила на детето, полиция и др. ако присъствието на родител не е в интерес на детето, например би го	Ситуациите на Тормоз от трето ниво се описват в Дневник за случаи на тормоз, като по тях се предприема интензивна работа , включваща всички участници . Правят се оценки на потребности те и план за действие и се инициират процедури в съответствие с закона . Ако друга организация е въввлечена в работата с детето ,детската	1.Верифициране на или откриване на ситуация на тормоз и незабавно уведомяване на полицията. 2.Прекратяване на ситуацията и успокояване/ интервенция към всички участници. 3.Уведомяване на родител 4.Косултации- предприемане на индивидуални разговори с участниците. 5. Мерки и действия от страна на координационния съвет, интензивна работа по случай, информирани и насочване към други служби или услуги. 6. Мониторинг на предприетите мерки и действия.

вещи, ограничаване на движението, склоняване за употреба на наркотични вещества, включване в деструктивни групи и организации. - Форми на социален тормоз са: заплахи, изолация, групово измъчване на индивид или група и организиране на затворени групи (банди) , които нараняват, измъчват други хора. -Форми на сексуален тормоз са :съблазняване от друго дете, или възрастен, злоупотреба с власт при подстрекаване, изнудване, склоняване към сексуални действия, блудство,, насилие, кръвосмешение. - Форми на кибертормоз са: повторно действие на не поискано заснемане и разпространение на снимки и видеозаписи, злоупотреба с блогове, форуми	наранил, застрашил безопасността му или би нарушил процедурата , директора следва да информира центъра за социална работа, отделите за закрила на детето и полицията. Отговорът на детската градина може да включва насочване към местната комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните , полицията и общината по силата на координационния механизъм.	градина установява връзка с тази организация и хармонизира дейностите . Съставяне на протокол за тормоз и възстановяване на щета.	

социални мрежи, заснемане на сцени на насилие , разпространение на записи и снимки на детска порнография.			

▪ **Насочвани на случаи към външни служби**

При идентифициране на ситуация на тормоз, следва незабавно да се уведомят органите на закрила на детето и полиция.

Уведомяването е задължение на всеки гражданин по силата на Закона за закрила на детето/ ЗЗД/ Сигнала се подава в отдел „Закрила на детето“ и / или Районно управление на МВР Сигнала се подава от гражданин или служител на детската градина. Това може да бъде учител, възпитател, директор, психолог, както и координационния съвет като колективен орган.

Уведомените институции започват проверка на сигнала по реда на координационния механизъм за взаимодействие при кризисна интервенция.

Координационния механизъм за взаимодействие при работа в случай на деца жертви на насилие или в риск от насилие е приет и функционера от 2010г. Публикуван е на страницата на Държавна агенция за закрила на детето.

Основната цел на Координационния механизъм е да бъдат обединени ресурсите и усилията на професионалистите и органите за закрила и осигуряване на ефективна система за взаимодействие при работа в случаи на деца , жертви на насилие или в риск от насилие.

